

Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec

- **Zvonar, Darka. Svetovljanstvo in občutenje slovenstva se ne izključujeta : Darka Zvonar Predan - novinarka / Darka Zvonar Predan ; [pogovarjal se je] Emanuel Polanšek.- Dolgoletna novinarka mariborskega Večera Darka Zvonar Predan si je dobro ime v stroki ustvarila že davno. Ko so jo naklonjeni življenjski tokovi odnašali še drugam - v Trst, Beograd, Celovec, - je tudi tam skrbno negovala svojo strast - pisanje. Eden njenih cvetov so Beograjski pogovori.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 21 (26. maj 2017), str. 2-3****
- **Kocka je padla: Koroška dobi novo ustavo : deželna politika.-** Celovec. 1. junija naj bi z glasovi vladne koalicije sprejeli novo deželno ustavo brez popravil, ki so jih predlagali NSKS, ZSO in SKS.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 21 (26. maj 2017), str. 4**
- **AgraSlomak združuje slovenske kmete štirih držav : kmetijstvo brez meja.-** Na Ptuj so slovenski kmetje iz štirih držav preteklo soboto, 20. maja 2017 proslavili petletnico uradnega sodelovanja v okviru združenja Agra-Slomak, ki deluje pod okriljem ministrstva za kmetijstvo v Sloveniji.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 21 (26. maj 2017), str. 4**
- **Kulmesch, Janko. Europeada 2020 na Koroškem : ob 100- letnici plebiscita / Janko Kulmesch.-** Together unique, skupaj enkratni, gemeinsam einzigartig - pod tem geslom so koroški Slovenci profesionalno predstavili kandidaturo za Europeado 2020 in uspeli. Sicer pa je Europeada več kot samo športna prireditev in zato za Koroško še toliko bolj pomembna.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 21 (26. maj 2017), str. 5**
- **Wakounig, Bojan. Delavnica za izostren pogled : fotografska ustvarjalnost med mladimi / Bojan Wakounig.-** Celovec. Fotografsko delavnico je za gojenke Slomškovega doma Mohorjeve družbe vodil fotograf Stefan Reichmann.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 21 (26. maj 2017), str. 6**
- **Wakounig, Bojan. Pisana promlad raste in cveti : literarni natečaj / Bojan Wakounig.-** Celovec. Število udeležencev literarnega natečaja Pisana promlad je naraslo na 819, nagrade n najboljšim so podelili v petek, 19. maja 2017.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 21 (26. maj 2017), str. 6**
- **Wakounig, Franc. 20 let dvojezičnega otroškega vrtca Jaz in ti - Du und ich : vzgojna ustanova izrednega pomena / Franc Wakounig.-** Borovlje. V Borovljah so v soboto, 20. maja 2017, slovesno proslavili 20. letnico ustanovitve dvojezičnega vrtca Jaz in ti - Du und ich, 15- letnico popoldanskega varstva in eno leto dvojezične Montessori skupnosti malčkov. Ob tej priložnosti je izšla tudi zgoščenka Skupaj vsi zapojmo - Singen, spielen, feiern, sad glasbenega ustvarjanja otrok in vzgojiteljic.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 21 (26. maj 2017), str. 7**
- **Poletni koncert sredi vigredi : SPD Srce Dobrla vas.-** Dobrla vas. Minuli petek, 19. maja, je Slovensko prosvetno društvo Srce vabilo v Dobrlo vas na tradicionalni Poletni koncert v domači kulturni dom.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 21 (26. maj 2017), str. 11**
- **Na Ptuj spet nagrade za Korošce : Dobrote slovenskih kmetij.-** Ptuj. Koroški kmetje in kmetice so se z 28. razstave Dobrote slovenskih kmetij vrnili kar z 28 priznanji.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 21 (26. maj 2017), str. 11**
- **Habernik, Joza. Reiffeisnove Zadruge in Posojilnice: ali tradicionalne, uveljavljene navade in obveze ne veljajo več? : pismo bralca / Joza Habernik.-** **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec Št. 21(26. maj 2017), str. 11**
- **Wakounig, Stanko. Vedno se malo slečeš, kadar pišeš tudi o čustvih : komentarji in spomini / Stanko Wakounig ; [pogovarjal se je] Bojan Wakounig.-** Knjiga Stanko Wakounig: Spomin daje času obraz. Mohorjeva družba, Celovec. Stanko Wakounig je v svoji drugi knjigi zbral svoje komentarje za Nedeljo iz dveh desetletij ter osebne spomine.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 21 (26. maj 2017), str. 12**
- **Wakounig, Bojan. Helnweinovo šokiranje za boljši svet : Muzej Wernerja Berga v Pliberku / Bojan Wakounig.-** Pliberk. V Pliberku so na ogled dela Gottfrieda Helnweina od 70. let do danes. Kdor se sooči s temi slikami, skuša razbrati njihovo sporočilnost, ob njih ne ostane ravnodušen.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 21 (26. maj 2017), str. 13**
- **Detela, Lev. V dunajskem Slovenskem inštitutu o aktualnem položaju slovenskega jezika v visokem šolstvu Republike Slovenije / Lev Detela.-** **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 21 (26. maj 2017), str. 13**
- **WAC je favorit - SAK pa upa na pomoč Kotmare vasi in Špitala.-** Še štiri tekme in znan bo prvak Koroške lige. Trenutno ima WAC vse karte v rokah, toda SAK bi lahko zadevo ta petek v Volšperku obrnil.- **Novice, slovenski tednik za Koroško, Celovec. - Št. 21 (26. maj 2017), str. 14**

Primorski dnevnik, Trst

- Ivan Lukan. »Praznujemo obstoj in razvoj slovenskega jezika na Koroškem«: Celovec – 60-letnica slovenske gimnazije. Primorski dnevnik, št. 121, 26. maj 2017, str. 3.

- Aldo Rupel. Ko je spomin "okužen" : v dvom postavili umetnost izražanja, da je mesto nastalo kot izraz "totalitarnega režima". Kromberk – Še o simpoziju ob 70-letnici Nove Gorice. Primorski dnevnik, št. 121 (26. maj 2017), str. 15.
- Aleksija Ambrosi. Pred spojitvijo šol strokovna analiza: Gorica – vodstvi Centra Komel in Glasbene matice na pogovoru s Tamaro Blažina. Primorski dnevnik, št. 121, 26. maj 2017, str. 15.
- Jaruška Mojevski. Kulturna diplomacija: Trst – zgodba o galeriji Scorpione in jugoslovanskih interesih. Primorski dnevnik, št. 121, 26. maj 2017, str. 6
- Stekla kampanja za podpisovanje pobude za varstvo manjšin v EU: ob robu kongresa FUEN v Cluju v Transilvaniji. Primorski dnevnik, št. 123, 28. maj 2017, str. 11
- Vrsta resolucij opozarja na nizko raven zaščite v Vzhodni Evropi in na Balkanu. Primorski dnevnik, št. 123, 28. maj 2017, str. 11
- Ivan Žerjal. Pirjevec zaupnik Digosa? "Novica je iz trte izvita" : Trst, Ljubljana - slovenski tednik Reporter o tržaškem zgodovinarju : poročilo SDV je odkril Igor Omerza, nosi pa oznako "Nepreverjeno". Zgodovinar zavrača pisanje tednika. Primorski dnevnik, št. 124 (30. maj 2017), str. 5.
- (iž) »Večina prebivalcev Trsta nosi lažni priimek«: Trst – v knjigarni In der Tat o knjigi Marca Pizzija Nameless? Psihološke posledice poitalijančevanja priimkov – možnost odškodnine? Primorski dnevnik, št. 124, 30. maj 2017, str. 6
- (st) »Kaj mi pomaga Slovenec v Rimu, če ne soglašam z njegovo politiko?«: slovenska manjšina – Iztok Furlanič (SKP). »Slovenskega parlamentarca lahko zagotovi le DS« - Zakaj predstavništvo brez levece? Primorski dnevnik, št. 124, 30. maj 2017, str. 9
- (ar) Bili so dvakrat Italijani: Gorica – gostja festivala eStoria tudi ministrica. V štirih dneh našteji 60.000 obiskovalcev. Primorski dnevnik, št. 124, 30. maj 2017, str. 13
- »V volilnem zakonu bo treba upoštevati zaščitni zakon«: Slovenija – izredna seja parlamentarne komisije. Kompromisni politični sklepi namesto predlogov Nove Slovenije. SSK: za Slovence bi se lahko Rim zgledoval po zakonodaji FJK: slovenska manjšina – v pričakovanju uradne predložitve »nemškega« volilnega modela. Pomoč poslanske skupine Južnotirolske ljudske stranke – SVP. Primorski dnevnik, št. 126, 1. junij 2017, str. 3
- »Olajšave za izvolitev Slovence, ki naj bodo izraz volje manjšine«: Ljubljana – poudarki s parlamentarne komisije za zamejce. Primorski dnevnik, št. 126, 1. junij 2017, str. 3
- Ivan Žerjal. Boris Pahor v žrelu Udbe : 62 obdelav in 89 konfidentov: Trst – v TKS krstna predstavitev najnovejše knjige Igorja Omerze. Primorski dnevnik, št. 125, 31. maj 2017, str. 3
- (arc-pv) Generalna konzulka Ingrid Sergaš zapušča Trst z lepimi spomini. Primorski dnevnik, št. 125, 31. maj 2017, str. 3
- SSK: za Slovence bi se lahko Rim zgledoval po zakonodaji FJK: slovenska manjšina – v pričakovanju uradne predložitve »nemškega« volilnega modela. Pomoč poslanske skupine Južnotirolske ljudske stranke – SVP. Primorski dnevnik, št. 126, 1. junij 2017, str. 3
- »Olajšave za izvolitev Slovence, ki naj bodo izraz volje manjšine«: Ljubljana – poudarki s parlamentarne komisije za zamejce. Primorski dnevnik, št. 126, 1. junij 2017, str. 3
- Ivan Žerjal. Boris Pahor v žrelu Udbe : 62 obdelav in 89 konfidentov: Trst – v TKS krstna predstavitev najnovejše knjige Igorja Omerze. Primorski dnevnik, št. 126, 1. junij 2017, str. 10-11

Primorske novice, Koper

- Maksimilijana Ipavec. »Imela sem srečo, da sem lahko veliko igrala«: primorska gledališka nagrada Tantadruj gre letos v roke Mirande Caharija, »igralske ikone« Slovenskega stalnega gledališča Trst. Primorske novice, št. 119, 26. maja 2017, str. 23.
- Helena Race: »Morje nas je zmočilo. Sonce nas je posušilo.«: utrinki iz desetletij po vojni, ko so Slovenci v Barkovljah začeli prosti čas preživljati na plaži. Primorske novice, št. 120, 27. maja 2017, str. 14-15.

Delo, Ljubljana

- **Slovenija-Hrvaška: od ljubezni do zamer. N. M. Delo, 26.05.2017, str. 1**

Medsosedski odnosi. Kako nerešena vprašanja vplivajo na gospodarstvo

Ljubljana – Lahko poslabšani odnosi med Slovenijo in Hrvaško na politični ravni omajejo izjemne gospodarske odnose med sosedama? Ljudje, ki živijo in poslujejo med dvema državama, verjamejo, da ne.

V prihodnjih tednih bo arbitražno sodišče sporočilo razsodbo o morski meji med Slovenijo in Hrvaško. Težko je pričakovati, da bi ta izboljšala odnose med Ljubljano in Zagrebom. Nasedli Agrokor je še ena od ovir za izboljšanje odnosov med sosedama.

Kako ti odnosi vplivajo na gospodarstvo in življenje ljudi, smo preverili pri poslovnih ljudeh, ki odlično poznajo obe državi. »Žalost mi je, da je med državama toliko nerešenih vprašanj. Upam, da je na obeh straneh meje dovolj pametnih ljudi, ki bodo preprečili nadaljnje slabšanje odnosov,« pravi hrvaški milijonar in častni konzul v Splitu Branko Roglič, ki ključne položaje v svoji družbi zaupa Slovencem.

Da politični odnosi med sosedama niti zdaleč ne vplivajo slabo na odnose med ljudmi, sta prepričana tako slovenski menedžer v službi hrvaškega concerna kot šefica hrvaške turistične organizacije v Sloveniji. Ko pomislimo na Matjaža Keka, ki je z nogometarji Rijeke vstopil v hrvaško športno zgodovino, ugotovimo, da odnosi s sosedi sploh niso tako slabi, kot se zdi.

- **Strojanovi na sodišču zaradi kontejnerjev. Simona Fajfar. Delo, 27.05.2017, str. 8**

Protipravno zavzetje zemljišč. Znana romska družina se brani očitkov tožilstva in vztraja, da je zemljišče njihovo Ljubljana – »Ko so pripeljali prvi kontejner, ki ga je uporabljala mama, so bili tu Janez Drnovšek, Janez Podobnik in Aleksander Čeferin,« razloži Zdenko Strojan začetek zgodbe, ki se zdaj nadaljuje na kazenskem oddelku ljubljanskega okrajnega sodišča. Država toži štiri oziroma tri člane najbolj znane romske družine pri nas, družine Strojan, da so imeli leta 2013 v Rojah na zemljiščih, ki niso njihova, kontejnerje z nadstreški.

»Država ne more nazaj zahtevati nekaj, kar je naše,« pravi Zdenko Strojan, eden od do pred kratkim obdolženih članov družine Strojan, ki jih država bremeni protipravnega zavzetja zemljišč.

Po nedavnih navedbah tožilstva je imel vsak od štirih članov družine – Ignac Brajdič, Miha Strojan, Violeta Strojan in Zdenko Strojan – leta 2013 poleg zidanega objekta v Rojah postavljen kontejner z nadstreškom. Zbojnik so ne samo stali na zemljiščih, ki niso njihova, ampak so bili na območju, ki je izjemno pomembno zaradi svoje ekološke vrednosti, saj so varovane po kar treh naravovarstvenih dokumentih.

Iz Ambrusa v Roje

»Leto in pol je trajalo iskanje bivališča za družino Strojan,« je na sodišču povedal Stanko Baluh z Urada vlade RS za narodnosti, ki je v teh postopkih sodeloval po službeni dolžnosti. Postopke so vodili na ministrstvu za okolje in prostor, sodelovalo pa je tudi ministrstvo za obrambo. Decembra 2007 so našli rešitev in tik pred Božičem podpisali pogodbo o zamenjavi zemljišč, tako da se je družina Strojan odrekla zemljišču v Ambrusu, v zameno pa so dobili enonadstropni zidani objekt, ki je bil primeren za bivanje, s pripadajočim zemljiščem v Rojah.

Pogodba, ki so jo podpisovali, je bila zelo definirana, je povedal Stanko Baluh, vendar je ni videl, niti ni bil pri podpisu pogodbe. Tam pa sta bila takratni minister za okolje Janez Podobnik in pravni zastopnik družine Strojan, odvetnik Aleksander Čeferin. Že takrat oziroma kmalu zatem je mati Elka oziroma Jelka Strojan bivala v kontejnerju poleg zidanega objekta, je povedal Baluh: »Kontejner je stal malo čez dovozno pot.« Ne ve pa, ali je bil kontejner postavljen v kakršnem koli dogovoru z državo ali Mestno občino Ljubljana.

Zgodba s postavljenimi kontejnerji se je začela zapletati, ko so na ministrstvo za okolje in prostor dobili dopis oziroma obvestilo o postavljenih zbojnikih, obenem pa so jih na problem opozorili iz sektorja kriminalistične policije. Zatem so na Zavodu RS za varstvo narave pripravili strokovno mnenje o območjih, kjer so bili postavljeni kontejnerji. Predstavnica zavoda je razložila, da je območje, ki je ekološko pomembno zaradi varstva rib in habitatnih tipov, varovano na tri načine: v okviru evropske zaščite območij Natura 2000, kot naravna vrednota in del vodovarstvenega ohranitvenega območja porečja Save. »V prvih dveh primerih to pomeni, da je treba v primeru gradnje ali odlaganja odpadkov na takšnem območju pridobiti naravovarstveno soglasje,« je na sodišču razložila predstavnica Zavoda RS za varstvo narave. Ni pa – ker to ni v njeni pristojnosti – komentirala pomena območja v vodovarstvenem smislu.

Zapletati se je začelo po smrti matere Elke

Sodišče bo prihodnji mesec, ko se bo glavna obravnava nadaljevala, poklicalo še dodatne priče, med drugim nekdanjega ministra za okolje in prostor Janeza Podobnika in Aleksandra Čeferina. Tožilec pa je iz postopka izločil del, povezan z Zdenkom Strojanom, ker je ocenil, da ni storil očitnega kaznivega dejanja, saj »ni protipravno zavzel nepremičnine za gradnjo«. Postopek pa se nadaljuje proti Ignacu Brajdiču, Violeti Strojan in Mihi Strojani.

Zdenko Strojan je zadovoljen, da se je postopek proti njemu ustavil. Parcela in stavba, kjer živi – gre za manjši zidan objekt poleg glavne stavbe v Rojah, kjer živi družina Strojan –, sta njihovi, pravi: »Imamo vse papirje, da so naša tri zemljišča s tremi objekti. Ni res, da gre za samo eno parcelo!« Koliko ljudi zdaj živi v Rojah, ni vedel povedati, a je družina številna, saj jih je 13 bratov in sester. Živijo v več objektih: v dveh zidanih in dveh kontejnerjih. V enem živi njegova sestra Violeta, v drugem, ki si ga je prav tako postavil sam, pa brat. »Zdaj sta tu le dva kontejnerja,« pokaže. Prazen pa je prostor, kjer je stal kontejner zdaj pokojne matere Elke, in zabetonirani prostor, kjer je bil leta 2013 verjetno četrti sporni kontejner.

Zgodba s kontejnerji se je začela zapletati po smrti matere Elke, torej pred kakšnimi tremi leti, pravi Zdenko Strojan, ki opozarja, da država to, kar jim je dala oziroma so zamenjali, zdaj očitno jemlje nazaj. »Razmišljam, da bi kazensko ovadil vse, ki to delajo,« pravi sogovornik, prepričan, da je v dokumentih, ki jih ima, vse zapisano. »Predvsem pa imamo mi tri parcele, ne le eno,« dodaja.

Sojenje proti trem obtoženim, ki jim tožilstvo očita kaznivo dejanje protipravnega zavzetja nepremičnine, za kar je zagrožena denarja kazen ali zapor do enega leta, se bo nadaljevalo sredi junija.

- **Obljubljena dežela. Tekst: Janko Prunk. Delo, Sobotna priloga, 27.05.2017, str. 13**

Tridesetega maja bo minilo sto let od razglasitve majniške deklaracije, ki je Slovence izpeljala iz Avstrije v Jugoslavijo; druga majniška deklaracija, leta 1989, pa jih je izpeljala iz Jugoslavije. Torej sta to dva izredno pomembna narodna dokumenta, ki sta vsak v svojem času sprožila veliko narodnopolitično gibanje.

Na izbruh prve svetovne vojne Slovenci, tako kot drugi evropski narodi, nismo bili pripravljeni. Bili pa smo, ne da bi sami lahko kaj odločili, potegnjeni vanjo in imeli v jeseni hude žrtve v spopadih avstro-ogrsko vojske z Rusi v Galiciji. Potem sta prišli usodni leti 1915 in 1916 in nakazovali pravo slovensko narodno katastrofo, ki bi lahko zamajala samo existenco slovenskega naroda.

Aprila 1915 je antanta sklenila v Londonu pakt (pogodbo) z Italijo za njen vstop v vojno na antantini strani. Za to ji je obljubila nekatera ozemlja, ki si jih je Italija že dolgo želela: južno Tirolsko, slovensko Primorsko s Trstom in Gorico, Istro in Dalmacijo. Takšna obljuba bi v primeru antantne zmage usodno razkosala mali slovenski narod in tega se je zavedalo slovensko narodno vodstvo. Poskušalo je prepričati carsko Rusijo, naj ne podpre londonskega pakta, a je dobilo strahotno porazen odgovor, da Rusija ni pripravljena zaradi Slovencev voditi vojne niti en dan in ne žrtvovati niti enega svojega vojaka.

Zedinjena Slovenija

Italija je maja vstopila v vojno, ravno na tistem delu Avstrije, v Posočju, ki so ga od vedno poseljevali Slovenci. Ti so zato še naprej podpirali Habsburško monarhijo. Toda odločilne sile v Avstriji, nemške politične stranke, takšne slovenske države niso cenile, ampak so spomladi 1916 celo objavile tako imenovane nemške zahteve, da se v Avstriji takoj izvede ustavna

sprememba, s katero bo razglašena za enonarodno državo z enim uradnim jezikom. Z izvedbo takšnega akta bi bila usoda Nenemcev v Avstriji, to je Čehov in Slovencev, izpostavljena odkriti germanizaciji.

V takšni kritični situaciji slovensko politično vodstvo – to so bili predvsem možje Slovenske ljudske stranke, dr. Janez Evangelist in dr. Anton Korošec – ni izgubilo glave. Povezalo se je s hrvaško stranko prava, ki je bila sicer med Hrvati v manjšini, je bila pa edina pripravljena na tesno povezavo s Slovenci. Ta pravaška gesta nasproti Slovincem ni bila izraz velike simpatije do Slovencev, ampak čisto intimen, najbrž politični račun s pritegnitvijo katoliških Slovencev povečati svojo moč v politični igri s hrvaškimi strankami in hrvaškimi Srbi in te s tem tako stisniti, da bi privolili v hrvaško državo. Slovenci pa so računali, da jim bo s pomočjo boljšega hrvaškega narodopolitičnega položaja uspelo izbojevati želeni narodni program Zedinjeno Slovenijo v okviru skupne hrvaško-slovenske države in se otresti nemškega nacionalnega pritiska.

Tako so slovenski in hrvaški poslanci iz Istre in Dalmacije v dunajskem parlamentu 30. maja 1917 razglasili majniško deklaracijo, ki je »zahtevala na osnovi narodnega načela in hrvaškega državnega prava združitve vseh ozemelj monarhije, na katerih žive Slovenci, Hrvati in Srbi, v samostojno državno telo, prosto vsakega tujega gospostva, zgrajeno na demokratičnem temelju pod habsburškim žezlom«.

Majniška deklaracija je bila tako slovenska odločitev za reševanje slovenskega narodnega položaja v jugoslovanskem okviru. V deklaraciji ni bila posebej omenjena Zedinjena Slovenija in njen poseben položaj v prihodnji jugoslovanski državi, zato jo nekateri precej kritično ocenjujejo. Danes vemo – in tudi takrat so mnogi vedeli –, zakaj slovensko vodstvo v deklaracijo ni vstavilo še zahteve po Zedinjeni Sloveniji. Z deklaracijo so hoteli čim bolj naglasiti narodno enotnost med Slovenci, Hrvati in Srbi in to je jasno povedal Janez Evangelist v članku v glasilu Hrvatska država 4. septembra 1917, ko je zapisal: »Zedinjenje in zedinjenemu narodu enotno samostojno državo!« Ta izjava je bila namenjena po eni strani zavezniškim pravašem, ki so Slovence intimno imeli za planinske Hrvate, po drugi strani pa mednarodnim političnim dejavnikom, ki so se že igrali z idejo narodne samoodločbe, Jugoslovani pa so jo utemeljevali na tej podlagi.

Seveda se Slovenci nikoli niso intimno odpovedali svojemu programu avtonomne Zedinjene Slovenije, ki bo branila njihovo narodnost in ji omogočala razvoj. Prav zaradi tega so se poskušali distancirati in osvoboditi od Avstrije, ker jim ni hotela izpolniti te zahteve. Privolitev v idejo jugoslovanske narodne enotnosti in enotne države je bila samo taktična poteza vodstva najmočnejše Slovenske ljudske stranke in tudi velikega dela slovenskih kulturnih delavcev.

»Združeni v bratski ljubezni«

To potrjuje razprava člana SLS dr. Franja Šukljeta v ustavnopravnem odseku Narodnega sveta konec septembra 1918, še pred porazom Avstrije. Šuklje je v bistvu predlagal v novi jugoslovanski državi za Slovenijo avtonomni status in to utemeljeval z argumentom, da smo bili v zgodovini dolgo ločeni in smo se različno razvili, zato ni primerno, da bi bila nova država zgrajena unitarno in centralistično. Poudaril je, da se »mora uprava prilagoditi naravnim danostim. Le tedaj bo ustregla svojemu namenu zagotoviti prebivalstvu varen obstoj in razvoj.«

Šuklje je predlagal, da bi bila jugoslovanska država razdeljena na tri upravna ozemlja: Slovenijo z Istro, Hrvaško v ožjem smislu ter Bosno in Hercegovino z Dalmacijo. Vključitev Istre v slovensko enoto je utemeljeval tako: »Slovenski enoti prisvajam tudi istrske Hrvate, saj smo z njimi itak združeni v bratski ljubezni, obelodanjeni in preizkušeni v neprestanem boju proti skupnemu tlačitelju.«

Razpravo je z odobritvijo, torej s strinjanjem načelnika SLS dr. Antona Korošca, objavil pod naslovom V obljubljeni deželi v nekaj nadaljevanjih v Slovincu (6., 7., 8. in 15. oktobra). Šukljeta avtonomistični koncept je razkril pomemben politično-strateški razmislek, ki mu je SLS ostala intimno zavezana ves čas prve Jugoslavije in je bil tudi daleč večinska opredelitev slovenskega naroda.

Zoper tak slovenski koncept sta se takoj oglasila prvaka Slovenske liberalne stranke, Ivan Hribar in dr. Ivan Tavčar, in ga zavrnili zaradi napačnega pojmovanja narodnostne antropologije in tudi zaradi političnega nasprotovanja katoliški SLS. Zelo vehementno sta zagovarjala unitaristično in centralistično jugoslovansko državo.

Hrvati se na takšen predlog, ki bi v avtonomno enoto združil Slovenijo in Istro, niso odzvali, morda tudi zato, ker je Istro kmalu zasedla Italija. Toda ta premišljeni politični koncept se ne sme pozabiti in nam je prišel prav v razpravah mešane slovensko-hrvaške zgodovinske komisije ob pripravljanju slovensko-hrvaškega sporazuma o razmejitev na morju. Hrvaška stran ni hotela razpravljati o njem, ampak se je sklicevala na sporazum med slovenskim in hrvaškim komunističnim vodstvom narodnoosvobodilnega boja v letih 1944 in 1945, v katerem so slovenski komunisti južno obalo Piranskega zaliva prepustili Hrvaški. Leta 1991 pa se slovensko politično in vojaško vodstvo, razen modrega samozavestnega Ivana Omana, ni odločilo zasesti radarja v Savudriji, ki ga je imela v rokah jugoslovanska armada. S tem bi Slovenija dobila v roke mnogo močnejšo karto v pogajanju s Hrvati o razmejitvi na morju, kot jo ima z argumenti mednarodnega pomorskega prava v arbitražnem postopku.

- **Vse za dobrososedske odnose. Gostujoče pero: Darja Lavtižar Bebler, pravnica, nekdanja poslanka in veleposlanica. Delo, 01.06.2017, str. 5**

Slovenija – Hrvaška. Vsi poskusi dogovora so propadli zaradi populistične drže hrvaške politike

V zadnjem času se je aktivnost hrvaške policije v Piranskem zalivu znatno povečala in mnogi si to dejstvo razlagajo s tem, da pač hrvaške oblasti postajajo vse bolj nervozne pred bližajočo se objavo razsodbe Arbitražnega sodišča v Haagu. Nemara pa je to povezano tudi z bližajočimi se parlamentarnimi volitvami.

Boljši malo slabši kompromis kot nič

Nedavni incident, o katerem govorimo, je bil po dejanskem obsegu in posledicah manjši, vendar ima pomembno sporočilno vrednost. Hrvaška spet nedvoumno sporoča, da je ob podpisu in ratifikaciji arbitražnega sporazuma o meji držala fige v žepu. Sicer pa, déja vu!

Tudi prejšnji poskus, imenovan sporazum Drnovšek-Račan iz leta 2001, je hrvaška stran parafirala, ni pa ga ne podpisala ne ratificirala. K temu sporazumu je Slovenija pristopila z najboljšimi nameni. Takratna opozicija pri nas je menila, da je za Slovenijo prevelik kompromis in celo v njeno škodo. Pa vendar je tudi pri nas prevladalo stališče, da je boljši malo slabši

kompromis kot nikakršen dogovor o tako pomembni stvari, kot je meddržavna meja. Pa je naposled tudi ta poskus propadel zaradi populistične drže hrvaške politike.

Hrvaška že pred tem ni spoštovala več medsebojnih dogovorov, kot je bil npr. ob osamosvajanju obeh držav (na vsaki strani sta to bila obrambni in notranji minister) o sodelovanju v primeru napada s strani JLA: Hrvaška niti pozneje ni spoštovala več sporazumov, kot je bil npr. sporazum o ribolovu v priobalnih vodah Istre.

Hrvaška je vselej izkazovala svoj kratek zgodovinski spomin in ni pristajala, da se upoštevajo in uveljavijo preprosta zgodovinska dejstva, ki pa so zanjo neprijetna in ji niso v prid. Pomembno dejstvo je, da je Istra že pred 2. svetovno vojno sodila pod italijansko oblast, še prej zelo dolgo pod avstrijsko in še pred tem pod beneško. Istra nikoli ni bila del Kraljevine Hrvaške in Slavonije. Občina Piran je pred vojno obsegala tudi vse ozemlje Savudrijskega polotoka in ves pripadajoči priobalni pas Jadranskega morja. Tu velja omeniti tudi švicarskega državljanja iz italijansko govorečega dela Švice s priimkom Caccia, ki je sredi 19. stoletja kupil Savudrijski polotok in ga podaril občini Piran. Piranski zaliv ni nikoli bil del Hrvaške države. Vedno je bil priobalno morje piranske občine.

Volje prebivalcev niso upoštevali

Razhajanja s Hrvati glede vprašanja meje v Istri so se začela že med vojno v času NOB. Hrvaške partizanske enote so mobilizirale borce tudi v slovenskih krajih Istre. Najvišji hrvaški medvojni zakonodajni organ ZAVNOH je Istro že 20. septembra 1943 prištel k »hrvaškim krajem« in jo hkrati z drugimi s strani Italije anektiranimi deli pridružil »matici zemlji – Hrvatskoj«.

V istem obdobju, 16. septembra 1943, pa je Vrhovni plenum OF razglasil pridružitve »Slovenskega primorja« k Sloveniji. Obveljalo je, da je šlo pri mobilizaciji borcev iz pretežno slovenskih krajev, ki jo je izvedel ZAVNOH, za zgolj začasen in vojaško taktično utemeljen ukrep. Zavedajoč se tega problema so se Istrani sami (zastopniki OF v slovenskem delu Istre in zastopniki osvobodilnega gibanja v hrvaškem delu Istre) že med vojno, februarja 1944, dogovorili o bodoči meji med slovenskim in hrvaškim delom po Dragonji, Topolovcu, Pregari in Črnici, na severozahodu pa na črti Obrov–Rupa. Hrvaški predstavniki so hoteli v »svoj del« zajeti tudi vse, kar je jezikovno mešanega območja (ustrezne vire je našel F. Ostanek npr. v Annales 1/91, str. 218), toda prebivalstvo se je sklicevalo na slovensko narodno zavest.

Partizanski znanstveni inštitut je že marca 1944 v Semiču sklical poseben sestanek, na katerem je bila Dragonja omenjena kot sprejemljiva meja med Slovenci in Hrvati. Le na posameznih točkah naj bi bili potrebni popravki, ki so jih želeli sami prebivalci. Ljudje so tudi na referendumih odločali o republiški pripadnosti (Pregara, Črnica), šele po letu 1945 pa je ponekod prišlo tudi do demonstracij prebivalstva, ki so zahtevali, da posamezne zaselke priključijo k Sloveniji.

Ob odpravi Svobodnega tržaškega ozemlja z londonskim protokolom leta 1954 in kasneje z osimsko pogodbo leta 1975 je prišlo do uradnega priznanja delitve občine Piran in do določitve meje med republikama, Slovenijo in Hrvaško, po reki Dragonji.

Za celotno povojno obdobje je obveljalo, da nikoli ni bilo dosledno in docela ugotovljena in še manj upoštevana volja obmejnega prebivalstva, ni bilo uveljavljeno etnično načelo na Savudrijskem polotoku in ni bila upoštevana volja Istranov v občini Buje, ki so z demonstracijami izražali svojo voljo za priključitev k Sloveniji. Te proteste Istranov je hrvaška policija s silo zatrla, tedanje slovensko politično vodstvo, ki je pred tem sklenilo sporen neformalni dogovor s hrvaškim vodjo Vladimirjem Bakaričem, pa je molčalo. Na splošno jugoslovanski komunisti niso pripisovali večjega pomena določitvi meja med posameznimi republikami, še manj z etnično pripadnostjo prebivalstva.

Medsebojni dogovor za gladko pot v EU

Kot da bi bilo včeraj, pa je bilo že pred 26 leti, se spominjam, da smo leta 1990 in prvo polovico leta 1991 v ustavni komisiji pri pripravljanju besedila nove slovenske ustave izhajali iz soglasja, da meja med Slovenijo in Hrvaško postane tista meja, ki je doslej veljala kot administrativna meja med obema republikama. Ne samo enkrat smo bili člani ustavne komisije neposredno priča temu, da je moral takratni predsednik ustavne komisije prekiniti zasedanje, ko je moral k telefonu, ker ga je klical predsednik hrvaškega sabora. Po nadaljevanju seje nas je dr. France Bučar informiral o tem, da nameravajo tudi Hrvati istega dne kot Slovenci uradno oznaniti suverenost, samostojnost in neodvisnost svoje države. Časovna usklajenost postopkov v parlamentih obeh držav je bila nadvse dobrodošla. Seveda smo se zavedali, da bo takšno usklajeno ravnanje obeh republik šlo na živce tako oblasti v Jugoslaviji, kolikor jo je še ostalo, predvsem JLA.

Hrvaška se mora zavedati, da je z ratifikacijo mednarodne arbitraže pristala na to, da je bil sam sporazum dosežen pod okriljem evropske komisije, da sta glede na posebno določbo sporazuma sam seznam kandidatov za predsednika arbitražnega sodišča in kandidatov za dva člana arbitražnega sodišča določila predsednik evropske komisije in član evropske komisije, odgovoren za širitev. Pripoznala je verodostojnost sklicevanja na sredstva za mirno reševanje sporov iz 33. člena ustanovne listine Združenih narodov in svojo zavezanost k mirnemu reševanju sporov v duhu dobrososedskih odnosov.

V zameno je Hrvaška dobila zagotovilo, da bo Slovenija umaknila vse pridržke k odprtju in zaprtju pogajalskih poglavij, povezanih s sporom. Slovenija je te svoje zaveze takoj in v celoti izpolnila. Zelo dobro se spomnim, kako sem tudi kot predsednica odbora državnega zbora za zadeve Evropske unije kar verizno sklicevala zasedanja odbora, da bi lahko dovolj hitro obravnavali in potrjevali posamezna pogajalska poglavja, kar je bilo v pristojnosti prav odbora za zadeve Evropske unije. Slovenija je svoj del zavez iz sporazuma nadvse korektno izpolnjevala. Mi smo se ves čas zavedali, da je pomembno, da neprestano izkazujemo svojo kredibilnost v sporu s Hrvaško glede meje.

Ko sem se udeleževala zasedanj predsednikov in članov odborov za zadeve EU vseh parlamentov držav članic EU, so nekateri hrvaški parlamentarci večkrat izpostavili Slovenijo kot sosedo, ki v zvezi s spori o meji ni korektna do Hrvaške. Zlasti je to bilo poudarjeno v času predsedovanja Švedske leta 2009. K sreči sem dobro poznala vso genezo razvoja naših odnosov s Hrvaško glede meje ob in po osamosvojitvi ter relevantne argumente ustavnopravne narave. V nasprotnem primeru bi imela naša delegacije velike težave pri argumentiranju naših pozicij, saj so hrvaški poslanci ves čas zelo spretno prirejali svoja stališča. Prepričana sem, da Slovenija ravna pravilno, ko se zadržno odziva na incidente v Piranskem zalivu, ki jih Hrvaška intenzivira vselej pred svojimi parlamentarnimi ali lokalnimi volitvami, zdaj pa očitno tudi zaradi nerivoze pred

razglasitvijo odločitev Arbitražnega sodišča. Pomembno je, da Slovenija spoštuje 10. člen arbitražnega sporazuma, ki pogodbenicama nalaga, da se vzdržita vseh dejanj ali izjav, ki bi lahko spor še zaostri ali ogrozili delo arbitražnega sodišča.

Ravnanje sosede, ki ne preseneča

Seveda ne odobravam neprofesionalnosti, ki je prišla na dan z objavo telefonskega pogovora med visoko uradnico MZZ, našo agentko pred arbitražnim sodiščem, in takratnim slovenskim arbitrom. Zgrožena pa sem tudi že nad samim dejstvom, da je prišlo do očitnega nezakonitega prisluškovanja konkretnemu telefonskemu pogovoru. Razumljivo je, da je zaradi tega Hrvaška uradno in javno protestirala, čeprav je vprašljivo, kako je prišlo do tega posnetka, ni pa razumljivo, da Slovenija ni protestirala, ko je vendar vedela, da takratni hrvaški arbiter, v času, ko biva v Haagu, kar stanuje v prostorih hrvaškega veleposlaništva, kjer je bilo ničkoliko možnosti za njegovo posvetovanje s hrvaškim MZZ in za neposredno vplivanje na njegovo samostojnost in neodvisnost pri odločanju na arbitražnem sodišču. Očitno pa je, da so nezakonito pridobljeni prisluhi pogovorom obeh slovenskih akterjev Hrvaški prišli prav kot izgovor za njen sporni enostranski odstop od arbitražnega sporazuma.

Nerada, a vendar moram izpostaviti, da takšno ravnanje Hrvaške mnogih Slovencev ni presenetilo.

Če se ozremo nazaj, kako Hrvaška običajno ravna v primerih, ko je končni izid za Hrvaško po njenem negotov ali, bog ne daj, zanjo celo neugoden, se zavedamo, da je bilo izmikanje Hrvaške pričakovati. Očitno je, da se je zaradi svojih koristi, čeprav doseženih na neprimeren, morda celo nedostojen način, Hrvaška pripravljena odreči svoji kredibilnosti pa tudi dobronamernosti v odnosu do sosedov in tudi do širše mednarodne skupnosti. Če bo Hrvaška vztrajala pri svojih odločitvah, da ne bo spoštovala razsodbe mednarodne arbitraže, bo zelo zanimivo opazovati ravnanje evropske komisije, ki je z arbitražnim sporazumom tudi sama prevzela določene zaveze. Ali bo zmogla zavzeti upravičeno pričakovano pokončno držo napram Hrvaški, članici EU?

V Sloveniji pa se bomo med drugim morali vprašati, kako bo Slovenija ravnala in kakšna vnaprejšnja zagotovila bo od Hrvaške terjala ob prihodnjih priložnostih, ko bo Hrvaška potrebovala naklonjenost doslej že večkrat izigrane sosede. Morda že ob vstopanju v schengenski prostor ali ob vstopanju v območje evra?!

Sicer pa, vse bodi v duhu dobrososedskih odnosov! Še naprej!

Porabje, časopis Slovencev na Madžarskem, Monošter

- **Recitali smo slovenske pesmi. Nino Gumilar. Porabje, Monošter, 1. junija 2017 - Leto XXVII, št. 22, str. 2-3**

V šolski knjižnici na Dvojezični osnovni šoli Jožefa Košiča na Gornjem Seniku je v ponedeljek, 22. maja 2017 ob 14. uri, potekalo »Tekmovanje v recitiranju slovenskih pesmi« za učence od 1. do 6. razreda. Tudi letos je za organizacijo poskrbela Komisija za šolstvo pri Državni slovenski samoupravi, ki jo je zastopala predsednica šolske komisije, učiteljica Eva Lazar. Ta je v uvodu vse učence in učitelje lepo pozdravila in jim zaželela čim boljši nastop, prav tako pa jim je predstavila letošnjo strokovno žirijo, ki je učence ocenjevala. To so bili: višja svetovalka za porabsko šolstvo, mag. Valerija Perger, učiteljica asistentka Metoda Perger in učitelj asistent Nino Gumilar. Prav tako je vse zbrane, vključno z učitelji mentorji in ostalimi gosti, pozdravila tudi domača ravnateljica Ildiko Dončec Treiber.

Vsi učenci, ki jih je bilo kar 36, so bili iz dveh šol; iz gornjeseniške in iz števanovske. Tekmovali so v treh kategorijah: 1., 2. razred, 3., 4. razred in 5., 6. razred. Nekateri so bili malce prestrašeni, drugi so tremo premagovali s kakšnim pripomočkom, tretjim pa je beseda kar sama tekla iz ust. In prav ti so na koncu, skoraj soglasno, prepričali strokovno komisijo, čeprav so pri nekaterih pesmih odločale zgolj malenkosti.

Tako kot vsako leto so se učenci morali poleg obvezne pesmi naučiti še eno poljubno pesem. Predsednica strokovne komisije, mag. Valerija Perger, ki je na koncu podelila tudi priznanja in nagrade, je pred razglasitvijo dejala: »Vsi ste zmagovalci. Da ste že tukaj, je velik uspeh. Tisti, ki pa niste prišli med prve tri, pa poskusite ponovno naslednje leto.« V prvi kategoriji (1., 2. razred) so tako prva tri mesta osvojili: 1. mesto: Joákim Horváth, 2. mesto: Vanessza Sulics in 3. mesto: Vanda Krajczár – vsi učenci z DOŠ Jožefa Košiča. Prav tako v drugi kategoriji (3., 4. razred) so bili vsi zmagovalci gornjeseniški učenci: 1. mesto: Boglárka Horváth, 2. mesto: Florencia Baldauf in 3. mesto: Kevin Takács. Najzahtevnejša besedila pa so se gotovo morali naučiti učenci 5. in 6. razreda, kjer so priznanja in nagrade prejeli naslednji recitatorji: 1. mesto: Giulio Brunetto in 2. mesto: Stefánia Stefánia Drávecz (oba s seniške šole) ter 3. mesto: Gertrúd Bedi (učenka iz Števanovec).

Naj ob tem omenim, da je največji poudarek ocenjevalna komisija namenila ujemanju glasov na koncu verzov – torej rimanju, seveda pa jih je navdušila tudi živjetost učencev ob posamezni pesmi. Komisija je tudi ugotovila, da je vsako leto »boljše«. Da se tako učitelji kot učenci veliko trudijo za lepo, čisto slovensko besedo pri recitiranju. Vsi sodelujoči učenci in učitelji so ob prijetnem popoldnevu bili tudi pogoščeni in so ob skupnem druženju in fotografiranju domov odnesli lepe spomine na letošnje tekmovanje. Hvala vsem za organizacijo, predvsem pa hvala vsem učiteljem, ki so pripravili učence in jih spodbujali za nastop. Vsem nagrajenim recitatorjem pa še enkrat iskrene čestitke. Se vidimo prihodnje leto!

- **S kravo cifro na kmetijo. Vzgojiteljici asistentki: Andreja in Romana. Porabje, Monošter, 1. junija 2017 - Leto XXVII, št. 22, str. 3**

V okviru sodelovanja med Zvezo Slovencev na Madžarskem in porabskimi vrtci so organizirane različne delavnice za porabske predšolske otroke na Vzorčni kmetiji na Gornjem Seniku. Namen delavnic je spodbujati otrokove spretnosti, domišljijo, doživljanje in raziskovanje narave ter spoznavanje različnih materialov in orodij.

23. maja smo s sloganom S kravo Cifro na kmetijo izvedli prvo delavnico Delo na vrtu. Otroke sva vzgojiteljici asistentki z omenjeno temo predhodno seznanjali v obliki različnih dejavnosti že v vrtcu. Delavnice se je udeležilo 19 otrok iz vrtca v Monoštru. Na kmetiji smo si ogledali različne živali, nato pa smo se odpravili odpravili na bližnji vrt. Ogledali smo si in poimenovali zelenjavo, ki raste na vrtu, in ugotavljali, kaj potrebujejo rastline za rast. Ogledali smo si tudi orodje (motika, grablje, zalivalka, lopata), ki ga potrebujemo za delo na vrtu, ga poimenovali in pokazali, kako in kaj z njim delamo. V

rastlinjaku smo posadili sadike paradižnika in ob tem poimenovali njegove dele: korenine, steblo, liste in cvet. Otroci so pomagali pri zalivanju in ravnanju zemlje. Ob plakatu smo našli živali, ki jih lahko vidimo na vrtu in jih z lupami tudi poskusili poiskati. Povedali smo prstno igro o Krstu in miški ter zapeli in zarajali ob pesmici Prišla je vesela pomlad. Otroci so bili neposredno v stiku z naravo, si pridobivali izkušnje z živimi bitji in veselje v raziskovanju ter odkrivanju. Negovali so rastline in živali in si tako razvijali čut za naravo. Obenem pa so spoznali slovenske besede in jih na različne načine ponavljali ter utrjevali. V okviru gastronomske delavnice so otroci naredili različne namaze iz zelenjave in sadno solato, da smo se za konec še malo okrepčali in posladkali. Preživeli smo lep dopoldan v naravi in v družbi krave Cifre. Otroci so pridno sodelovali in njihovi veseli obrazi so kazali, da so se imeli lepo. Ob tej priložnosti bi se radi zahvalili Zvezi Slovencev na Madžarskem in vodji Vzorčne kmetije na Gornjem Seniku gospe Andreji Kovač za lep sprejem. Tako smo lahko skupaj preživeli lep dopoldan v prečudoviti naravi.

- **Aktivno delo z interaktivnimi gradivi. Nino Gumilar. Porabje, Monošter, 1. junija 2017 - Leto XXVII, št. 22, str. 4**

V ponedeljek, 15. maja 2017, smo učitelji in učiteljice - vključno z ravnateljicama obeh dvojezičnih narodnostnih šol v Porabju – opravili še drugi del izobraževanja, in sicer v sklopu projekta „Dvig kakovosti narodnostnega šolstva za madžarsko narodno skupnost v Sloveniji ter slovensko narodno skupnost na Madžarskem“, preko katerega ima gornjeseniška šola tudi štiri leta zagotovljeno stalno strokovno pomoč iz Slovenije.

Tako kot prvič je predavanje oziroma štiriurni seminar potekal na DOŠ Jožefa Košiča na Gornjem Seniku, predavatelj pa je bil Štefan Varga István, učitelj zgodovine in geografije na DOŠ Genterovci. Če smo na prvem srečanju spoznali teoretične osnove dela s programoma mozabook in mozaweb, smo tokratno srečanje namenili nekoliko bolj praktičnemu delu s tovrstnimi gradivi. Vsi učitelji smo bili postavljeni v vlogo učencev in prav tako v vlogo učiteljev ter se s »klikanjem na interaktivne vsebine« poskušali čim več naučiti. Največ teh gradiv je pri naravoslovnih predmetnih področjih vključno z matematiko, zgodovino in geografijo. Nekatere vsebine so tudi dvojezične, čeprav na žalost veliko teh gradiv s strani ministrstva v Sloveniji več ni potrjenih. Kot smo se udeleženci na koncu strinjali, je marsikdaj tovrstna metoda dela pri pouku dandanes dobrodošel dodatek, pa vendar ne vedno in povsod. Kot vemo pedagoški delavci sami, imamo s pripravo vseh teh gradiv veliko dela, učenci pa tako ali tako vse preveč svojega prostega časa preživijo za računalniki. Učitelj mora sam presoditi, kdaj in koliko uporabiti interaktivna gradiva pri pouku. Seveda pa se v modernem svetu temu več ne da izogniti. Zagotovo pa tovrstna gradiva znajo dobro iztržiti nekatere založbe, ki na primer ob nakupu učbenikov dajo učencem na razpolago brezplačno kodo, za dostopanje do tovrstnih e- oziroma i-vsebin.

- **Monoštrski forum. M.S. Porabje, Monošter, 1. junija 2017 - Leto XXVII, št. 22, str. 5**

Pod pokroviteljstvom veleposlanice RS na Madžarskem in veleposlanice Madžarske v Sloveniji so se 21. in 22. aprila 2015 v Monoštru srečali madžarski in slovenski župani, strokovnjaki s področja regionalnega razvoja ter predstavniki univerz z namenom, da odkrivajo priložnosti, ki se odpirajo ob sodelovanju, in z namenom izmenjave idej, predlogov za razvoj in iskanja partnerjev za uresničitev konkretnih projektnih ciljev. Podpisana je bila Monoštrska izjava o nameri, ki med drugim določa redno organizacijo dogodka vsako leto, kar bo pripomoglo h krepitvi in širitvi sodelovanja med pripadniki sosednjih narodov.

Seminar z imenom Monoštrski forum so 22. in 23. Maja organizirali že tretjič, in sicer Veleposlaništvo RS v Budimpešti, Veleposlaništvo Madžarske v Ljubljani, samouprava mesta Monošter, Organizacija za pomoč čezmejnimi pobudam v Srednji Evropi (CESCI) ter pobuda eRegion.eu.

Osrednja tematika letošnjega foruma je bila digitalna tehnologija in njena vloga pri gospodarskem razvoju, izobraževanju, turizmu, in dvojezičnosti ter pri sodelovanju na teh področjih.

Monoštrski forum se je začel v ponedeljek popoldne s panelom o turizmu in se nadaljeval z digitalizacijo v šolstvu, kjer je bil predstavljen tudi proces nastajanja madžarsko-slovenskega velikega slovarja, ki bi bil sila potreben tako za šole kot za intenzivnejše sodelovanje na tem območju.

Monoštrski forum je ob pozdravnih nagovorih dveh veleposlanic Ksenije Škrilec in Edit Szilágyi Bátorfi pozdravil tudi predsednik madžarskega parlamenta László Kövér, ki je prav tisti dan bil na obisku med Porabskimi Slovenci na povabilo slovenske zagovornice Erike Köleš Kiss in predsednika DSS Martina Ropoša.

V ospredju torkovega plenarnega zasedanja so bila vprašanja digitalizacije, digitalne vlade in gospodarstva, specializacije in pametnih mest. Panela sta se udeležila tudi Boris Koprivnikar, podpredsednik vlade R Slovenije in minister za javno upravo, ter njegov madžarski kolega László Palkovics, državni sekretar za visoko šolstvo na Ministrstvu za človeške vire Madžarske. Minister Koprivnikar je poudaril pomembnost vloge države pri pospešeni digitalizaciji družbe. Pojasnil je, da v okviru pobude »Slovenija, zelena referenčna država v digitalni Evropi« razvijajo rešitve, ki so prijazne do ljudi in izboljšujejo kakovost njihovega življenja ter omogočajo ustvarjanje novih poslovnih priložnosti za podjetja. Glede podatkov je izpostavil, da v podatkovnem svetu iščejo rešitve, kako podatke čim bolj odpreti, pri tem pa spremljati tveganja in preprečiti slabe stvari. Monoštrski forum se je zaključil s popoldanskim poslovnim forumom z udeležbo slovenskih in madžarskih poslovnežev, ki ga je vodil Robert Kokalj, generalni direktor za gospodarsko in javno diplomacijo na Ministrstvu za zunanje zadeve R Slovenije.

- **Lep popoldan na Dolnjem Seniku. Erika Glanz. Porabje, Monošter, 1. junija 2017 - Leto XXVII, št. 22, str. 6**

Prebivalci vasi smo dobili vabilo, v katerem je pisalo, da 20. maja popoldne prisrčno vabijo vaščane v kulturni dom, kjer si lahko ogledajo dramo z naslovom »Hodil sem na meji smrti«.

Dramo je napisal župnik Ferenc Merkli o duhovniku Imreju

Abaiju, ki je bil heroj iz leta 1956. Dramo so predstavili že tudi v Števanovcih, kjer je bil med gledalci tudi Dolnjesečan Zoltán Nagy, ki zdaj živi z družino v Števanovcih. Na njegovo pobudo se je odločil naš župan Zsolt Monek, da povabi duhovnika oz. igralce tudi na Senik. Podprli sta ga tudi obe narodnostni samoupravi.

Dvorana se je napolnila, župan je s toplimi besedami pozdravil župnika, njegove igralce in publiko. Sledil je ganljiv prizor, Vivien Mukič, ki je nekoč bila ministrantka župnika Merklija, zdaj je že študentka na visoki šoli v Sopronu, ga je pozdravila z »molitvijo«, ki je privabila solze ljudem v oči.

Spoštovani gospod duhovnik!

»Zbralo se je ljudstvo Senika, da bi zmolilo molitev, naj vam dober Bog še dolgo da zdravja, dragi duhovnik Feri. Dolgo smo ta dan skupaj praznovali, zdaj ga praznujete z novo skupnostjo, mi vas pa pozdravljamo le s pisanjem pisem, s katerimi vam pošiljamo del našega srca. Teško je povedati vse, kar čuti naše srce, a dober Bog ve, kaj prosim za vas. Ne prosim ne cekina, ne bogastva, samo naj pazi vas, na koga sem ponosna. Naj ne pusti, da bi vas nesreča dosegla, naj se ohrani vaše zdravje, da bi držali besedo, s katero ste se zaobljubili Bogu, da mu boste služili, dokler bo bilo vaše srce. Kjerkoli boste hodili, naj vas spremlja množica, naj vsak izve, da je iz zlata vaše srce. Nikdar ne pozabim, kaj ste storili zame, naučili ste me, kaj je ljubezen.

Iz srca prosim mojega Gospoda Boga, naj vas pazi v življenju, naj vam da na znanje, da nam ostanete zmeraj v srcu, iz katerega izvira ta molitev. To vam želi velika družina vernikov, ki zmeraj misli na Vas z veliko ljubeznijo.«

Tudi duhovnik Feri si je brisal solze, ko je pozdravil svojo nekdanjo »čredo« in na kratko predstavil svoje igralce. Povedal je tudi to, da prav njegova je postala najmanj hvaležna vloga v drami. Zgodovinski položaj tistih težkih časov so predstavili zelo verodostojno. Poželi so veliko aplavza.

Toda druženje se s tem še ni končalo. Samouprava je poskrbela, da so se igralci in gledalci lahko usedli k mizam in se pogovarjali pri skromni večerji. Duhovnik Feri se je seveda zadržal pri vsaki mizi in se je pogovarjal z ljudmi, s svojimi nekdanjimi verniki. Vsem nam je ostal lep spomin, hvala organizatorjem.

- **Rad je delo z mlajšimi. Imre Mákoš je daubo najvišije vogrsko gasilsko odlikovanje. Silva Eöry. Porabje, Monošter, 1. junija 2017 - Leto XXVII, št. 22, str. 10**

Imre Mákoš je biu duga lejta (od 2000 do 2014) poveljnik (parancsnok) sakalovskih gasilcov. Za svoje delo je 6. majuša daubo Spominsko plaketo Gróf Szécsenyi Ödön, najvišije vogrsko gasilsko odlikovanje: »Tau sam ranč več nej računó, ka ga dobim. Sombotelski gasilci so mi že pred leti, gda smo v Ljubljani na enom izobraževanju bili, naprej prinesli, ka so me predlagali za tau priznanje. Tisto ta minaulo vse, zdaj so mi pa te letos pisali, aj priden v Pilisszentiván, ka mi ob dnevi gasilcov prejk dajo tau. Dja sam prva tam nej odo. Gda sam ške v kausini fabriki delo, te so me ta pouleg, tak tresti kilometrov kraj, poslali delat, samo ka je zdaj vcelak ovak, kak je bilou prva. Z naše krajine je ške eden gasilec iz Kószega tau plaketo daubo. Tak se mi vidi, ka je on tam poveljnik. Zanimivo, ka so bili na tekmovanji glij oni tisti, ka so bili furt boukši od nas. Samo ka oni so varaš, mi pa smo takša mala ves.«

- Ka vam tau, ka ste daubili tau velko priznanje, pomeni?

»Tau, ka sam dosta trpo par lejt. Vsikšo soboto trbelo titi. Vozo sam naše deklíčine na Hodoš, ka so se tam pripravljale na tekmovanja. Hodoški župan Ludvik Orbán nam je tüdi njihovo šker pripelo, ka smo te leko na prvo tekmovanje z deklíčinami šli. Doma je trbelo moške tüdi tau navčiti tak ka je tistin te tö dobro šlau na tekmovanji. Dosta cajta mi je te ta odišlo. Žena je dostafart pravla, ka nej vseeno, ka furt odiš. Dapa na žalost zdaj tau nej zadobila, ka je lani mrla.«

- Gda ste vi med gasilce notstaupili?

»Tau je bilo 1963. leta, eno leto po tistom, ka sam se ženo. Te je poveljnik biu Pišta Schrei. Dja sam te nej trno z njimi odo, ka sam te ške bole igro. Te, gda je župan grato Antal Črenko, me je leta 2000 proso, naj dja tau delo prejk vzemem, ka neka moramo narejti, ka mo boukši. Te nas je bilou malo več kak tresti gasilcov. Ge sam rajši biu poveljnik, kak ka bi biu predsednik. Ges sam se nej škeu telko s pejnezi spravlati, mene je bole tau brigalo, ka mlajši leko delajo.«

- Nauvi avto so vaši gasilci pred par leti daubili prejk natečaja (pályázat). Ške pred lejt pa so vam, kak ste tüdi že pravli, gasilci iz Slovenije dosta pomagali. Od koga ste vi te gasilski auto daubili?

»Dali so nam ga gasilci iz Dobrne. Po tiston san dja te spravo tisto šker, ka smo jo nücali za tekmovanja. Gda smo nej meli peneze, smo furt tü pa tam prosili. Dosta mi je pomago moj tajnik Laci Nemeš.«

- Čüla sam tüdi tau, ka so vam gasilci pomagali, ka ste pa materni gezik začnili gučati?

»Tau istina gé. Dja bole vejm in gučim slovenski od tistoga mau, ka ta prejk odimo. Največ stikov smo meli z gasilci s Trdkove in Grada. Dja sam te tau ojdo z ženov vred. Bilou tak, ka smo šli v Trdkovo grouzdje brat, oni so tüdi k meni prišli. Dostafart smo vküper ojdl.«

- Zanimivo je, ka je vaša žena Vogrinka bila, pa se je vseeno dobro navčila slovenski gučati?

»Gda je ona sé v Sakalauvce prišla, so moja mati nej vejdlj vogrski, pa se je ona mogla navčiti slovenski. Lepše je gučala kak dja. Müva sva si gučala po vogrski, tak ka mlajši ne vejo dosta slovenski.«

- V Porabji pa tüdi v Prekmurji se starejši ške radi spaumnijo na Makoš bando. Vi ste bili štirge bratje Špilali ste za vašo folklorno skupino, pa tüdi sami na gostüvanjaj in ob drügi takši prilikaj. Kak se spominjate tisti cajtov?

»Moji trge bratje so že špilali, gda sam se oženo, pa sam ške dja prišo cuj. Dja sam prva samo v varaši pri godbi na pihala igro. Dja sam popejvo pa na boben sam igro, gda smo špilali znautra po krčmaj, venej pa s traubušom. Prejk petdvajsti let smo igrali. Tü, v krajini so te pravli, ka drügi takši goslarov, kak smo mi, nega. Gda je brat Pišti, steri je bando vodo, mrau, smo tau tanjali. Spaumnim se, ka smo edanuk igrali na enon gostüvanji na Goričkom, pauleg granice. Tri dni smo igrali. Tretji den smo te že v Soboti, tam gdé je senje gé, igrali. Gda je naša folklorna skupina šla v Ljubljano na prireditvev Kmečka ohcet, gé so gostüvanje držali, smo tam po pauti šli. Oni so plesali, mi pa smo igrali.«

- Vi ste duga leta v kousni fabriki delali.

»Ja, tam sam bio od 1957. Leta pa vse do penzije. Te sam dale delo v bauti, v trej mestaj, pa ške tam, gdé so kište redili. Zdaj, ka žene nega več, moram doma vse obrediti. Gestí mi vozijo iz vrtca. Nej drago, pa tau skor ne morem pogesti, ka pripelajo. Prati in pospravlati pa moram sam. Tau je prva vse žena delala. Venej té rouže, ka mamó, sploj rada mejla. Tak mi je pravla, ka tau naj na nikoj ne pride. Vala baugi, telko se skrbim, ka tau ne pride na nikoj. Štiri mlajše mam, dva sina pa dve čerki. Man tüdi devet vnükov in vnükic in enoga pravnúka. Veseli sam, gda pridejo, pa me poglednejo.«

Vestnik, Murska Sobota

- **Prelške Atene slavijo Korošca. Tomaž Ranc. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 22, 1. junija 2017, str. 4**
Sto let Majniške deklaracije

Pri Svetem Juriju ob Ščavnici so odprli spominsko sobo dr. Antona Korošca in pripravili znanstveni simpozij

Jugoexit je dejstvo, da smo se Slovenci po Majniški deklaraciji, ki jo je 30. maja leta 1917 v dunajskem parlamentu prebral prleški politik in duhovnik Anton Korošec, odločili za samostojno pot na slovesnosti pred cerkvijo pri Svetem Juriju ob Ščavnici poimenoval tamkajšnji župan Miroslav Petrovič. To je bil namreč za Slovence začetek odhoda v državo južnih Slovanov. Sledil mu je »sloexit«, ko je deklaracijo z istim imenom 8. maja 1989 prebral pesnik Tone Pavček. Obakrat smo se odločili za pot krepitve narodove identitete, najprej v strahu pred nemštvom znotraj Države in Kraljevine Srbob, Hrvatov in Slovencev in prihodnjic kot uresničitev sanj slovenskega naroda v samostojni državi. Ali sedaj – v času Evrope – potrebujemo novo, morda deklaracijo v znanosti, da bi imela ta boljše razmere za delo, pa se je spraševal Igor Tičar, rektor Univerze v Mariboru, pod okriljem katere so pri Svetem Juriju pripravili sobotni celodnevni znanstveni simpozij o teh prelomnih zgodovinskih dogodkih.

Prunk: »Korošec je vrh vrha«

Glavna vloga v tej prebuditvi naroda je nesporno pripadla narodno zavednemu, izobraženemu in prefinjenemu politiku in duhovniku Korošču. Ta je po rangi – tudi po mnenju zgodovinarja Janka Prunka pozitivna politična osebnost – »vrh vrha« slovenskih politikov v vsej naši zgodovini. Ne s povsem istimi vatli, v popolnoma drugačnih razmerah in drugačnega tipa z njim Prunk do neke mere primerja le še Edvarda Kardelja, ki je bil vplivnejši in bolj znan v Evropi, ampak v okviru komunističnega režima, ali v nekaterih pogledih Janeza Drnovška.

Korošec je nato tudi v Kraljevini Jugoslaviji opravljal vrsto najvišjih političnih funkcij – od predsednika vlade, senata do ministrskih.

Predsednik Borut Pahor je deklaracijo označil za enega pomembnih korakov k zrelosti in krepitvi slovenskega naroda kot političnega subjekta, po kateri je Korošec postal državnik evropske ravni. »Imela je orjaški odmev,« je dejal Pahor, saj je požela kar 200.000 glasov podpore, kar zveni danes, v časih socialnih omrežij, še posebno veliko.

Pa potrebujemo tretjo majniško deklaracijo? »V tako prelomnih časih ne živimo,« je menil, če pa bi se kdaj razmere proti naši volji zaostri, da bi bila pod vprašajem naša eksistenca, takrat Slovenci stopimo skupaj. In če smo enotni, zmoremo vse,« si je odgovoril.

Rode obračunal s hlapčevsko paradigmo

Spominsko mašo v nabito polni cerkvi je daroval kardinal Franc Rode. Maševal je s kelihom, ki so ga posebej za to priložnost iz Zemuna, kjer je Korošec pogosto maševal, prinesle sestre. Rode je odločno obračunal s Cankarjevo paradigmo o narodu hlapcev. »Ne vem, ali je kakšna beseda bolj zgrešena in v škodo slovenskemu značaju kot ta. To besedo sijajno postavlja na laž prav ta kraj. Ko se ozremo naokoli po tej prleški deželi, naletimo na plejado izjemnih mož.«

Omeni Frana Miklošiča, Davorina Trstenjaka, Božidarja Raiča, Jakoba Missio, Ksaverja Meška, Bratka Krefta, Edvarda Kocbeka in seveda Korošca, narodnega voditelja in duhovnika, in pri tem citira prav Prunka, da je Korošec »eden redkih Slovencev, ki jim je bila kljub kmečkemu rodu dana voditeljska državniška natura«. Legendarni slovenski psiholog Anton Trstenjak je zaradi številnih tam rojenih mislecev te kraje poimenoval Prleške Atene.

Majniško deklaracijo vidi Rode kot preroški korak v smeri poznejše slovenske samostojnosti, ob prelomu s preteklostjo pa da se mora spremeniti v temelju tudi naša nesrečna zgodovinska zavest: »Ni nam treba stalno poudarjati, kako smo majhni. Res je, nimamo se kam širiti, celo v morje bi nam radi zaprli pot. Toda če se ne moremo razmahniti v širjave, se lahko vzpenjamo v višino in prodiramo v globine. Tu ni meja. Možnosti moralne veličine in kulturnega vzpona so neomejene.«

Do spominske sobe v Biserjanah

Zadnji vrhunec dogajanja pri Svetem Juriju je bilo odprtje spominske sobe v Koroščevi rojstni hiši v Biserjanah, za katero je Alenka Ketiš prijazno odstopila najlepši del hiše, sobo, v kateri se je rodil. V njej hranijo dragocene eksponate iz Koroščevega življenja, tudi zlato uro, dokumente, slike, oblačila, na ogled je bil tudi škofovski prstan Antona Martina Slomška, ki je bil pozneje v lasti Korošca. V programu je visoke goste ganila 96-letna domačinka Ivanka Belec s pesmijo, ki jo je že kot majhna deklica recitala pred Koroščevim pogrebom leta 1940. Ta je bil kraljevski – s špalirjem do ljubljanskega Navja ga je pospremil kar 40 tisoč ljudi.

- **Za turizem so pomembni lokalni produkti. Janko Votek. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 22, 1. junija 2017, str. 8**

Vodilni regijski produkti

Pomurje, Podravje in avstrijska Štajerska iščejo svoje posebnosti in prednosti – Zavest potrošnikov se spreminja

S pomočjo sredstev iz Evropskega sklada za regionalni razvoj Pomurje, Podravje in avstrijska Štajerska razvijajo vodilne regijske produkte kot priložnost za razvoj turizma. Na prvi predstavitveni delavnici v Moravskih Toplicah so se udeleženci ukvarjali s kakovostjo pridelave in predelave vodilnih produktov.

Stanko Kapun iz Kmetijsko-gozdarskega zavoda Murska Sobota je govoril o povečevanju dodane vrednosti v kmetijstvu.

Temeljno izhodišče za razvoj pa je predstavil agrarni ekonomist Aleš Kuhar, ki je udeležence seznanil z izsledki najnovejše raziskave o vedenju potrošnikov in njihovem odnosu do lokalno oziroma doma pridelane hrane. Raziskava potrjuje, da se zavest potrošnikov spreminja. Ni jim več pomembna zgolj cena, ampak jih zanimata izvor in način pridelave hrane. Za doma pridelano hrano in živila so pripravljene odšteti nekaj več. Pri nekaj višji ceni so raziskovalci ugotovili, da so potrošniki pripravljene plačati deset odstotkov več kot za uvoženo hrano.

Za zdaj je stopnja zaupanja v doma pridelano hrano pri potrošnikih na zelo visoki ravni. To je po oceni Kuharja priložnost, ki jo je treba izkoristiti. Pomurje in Podravje sta nosilna pridelovalca krušnih žit, mleka in oljnih buč v Sloveniji. Ta proizvodni potencial po oceni Kuharja lahko Pomurje izkoristi za razvoj lokalnih produktov visoke kakovosti, prepoznavnih zunaj regije na mednarodni ravni. Pri tem je opozoril, da je treba preseči sedanjo prakso. Sloveniji je uspelo zaščititi kar nekaj lokalnih produktov z geografskimi označbami. Problem pa je nastal po registraciji in zaščiti produkta. Namesto da bi takrat začeli nova vlaganja v razvoj in promocijo, se velik del teh produktov zdaj komaj ohranja pri življenju.

V okviru projekta Flagship Products bosta Pomurje in Podravje gradili svojo prepoznavnost na vodi, jabolku, oljnih bučah, kruhu, mleku in medu. Za projekt je ključnega pomena vključevanje turističnega gospodarstva. Igor Magdič iz Save Turizma je poudaril, da pri njih lokalna oskrba dobiva vse večji pomen. Problem pa je v organiziranosti ponudnikov. Tudi domači gost postaja vse zahtevnejši in mu ni več vseeno, od kod pride hrana, ki jo dobi na mizo.

Projekt v sodelujočih regijah ponuja možnost sodelovanja vsakomur, ki deluje v povezavi z vodilnimi produkti. Te zainteresirane bi bilo vsaj v Pomurju treba povezovati in ustvarjati razvojna jedra, sicer se lahko zgodba konča podobno kot z zaščitnimi lokalnimi produkti, na katere je opozoril Kuhar.

- **Začeli bodo urejati območje ob Muri. Jože Gabor. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 22, 1. junija 2017, str. 11**

Skupaj v Parku prijateljstva

S projektom Go in Nature, v katerem je vodilna partnerica Mestna občina Murska Sobota, želijo približati obiskovalcem naravo in naravne vrednote zaščiteneh območij – Skupna vrednost projekta je 1,1 milijona evrov

V gozdu med naseljema Žitkovci in Bödehaza, kjer je bila v času prejšnje države strogo varovana državna meja – železna zavesa –, so pred tremi leti uredili Park prijateljstva. Na tem kraju so partnerji iz Slovenije in Madžarske v projektu Go in Nature pripravili otvoritveno prireditev projekta, ki ga bodo izvajali tri leta in v katerem je predvideno tudi nadaljnje urejanje tega parka.

Od leta 2004 so se krajani vasi Žitkovci in Bödehaza srečevali na meji, ob mejnem kamnu in spomeniku. Ob mejnem kamnu so še betonske ovire za tanke, ki so jih uporabljali v osamosvojitveni vojni, ter skulptura Drevo stražarjev. Skulptura Ptica brez meja je izdelana iz žice, ki je ločevala državi v obdobju strogega nadzora mej in so jo našli v gozdu. V Parku prijateljstva so uredili tudi prostor za piknike in druge prireditve, kjer se srečujejo krajani obeh vasi, prihajajo pa tudi turisti in izletniki.

Pojdi v naravo

S projektom Go in Nature, kjer je vodilna partnerica Mestna občina Murska Sobota (MOMS), želijo približati obiskovalcem naravo in naravne vrednote zaščiteneh območij z zelenimi trajnostnimi oblikami turizma, ki ponujajo edinstveno doživetje narave. Izvajajo ga v okviru programa sodelovanja Interreg V-A Slovenija - Madžarska. V projektu sodeluje pet partnerjev, s slovenske strani poleg MOMS še Zveza tabornikov Pomurja, trije partnerji pa so iz Madžarske. Na čezmejnem območju Slovenije in Madžarske bodo uredili pet krajev za doživljanje narave ter pripravili programe za doživljanje narave in naravnega okolja. Čezmejni projekt povezuje zaščitena območja narave in naravnega okolja: Muro, Goričko, Őrseg, Blatno jezero, gozdove v Zali in druga. Projektni koordinator je Aleš Skalič. Skupna vrednost projekta je 1,1 milijona evrov, tistega dela, ki se nanaša na Mursko Soboto, pa skoraj 400 tisoč evrov.

Ob Muri pri Krogu bo lepše

Župan Mestne občine Murska Sobota Aleksander Jevšek pravi, da ne bi mogli najti boljše lokacije za začetek uresničevanja projekta, kot je Park prijateljstva: »Partnerji so našli prave vsebine, s katerimi so na razpisu uspeli. Res pa je, da taki čezmejni projekti, ko stopimo skupaj z obeh strani meje, imajo več možnosti, da uspejo.« Partnerji so uspešno združili svoje interese v skupni projekt, je povedala vodja projekta Darja Potočnik. V Krogu ob reki Muri bodo uredili most, parkirišča in postajališče za kolesarje. »Pripravili pa bomo tudi študijo o nadaljnji ureditvi ob Muri, ki bo osnova za naslednje prijave za evropske razpise in druge izvedbe aktivnosti, ki bodo celovito urejale območje ob reki,« pojasni Potočnikova. Vse to pa s ciljem, da bi območje naredili še bolj zanimivo za turiste in domačine, seveda ob ohranjanju naravne in kulturne dediščine.

Taborniška zveza Pomurja bo, je povedal njen starešina Csaba Szabo, v okviru projekta obnovila taborniški center v Domanjševcih, da bodo tako lažje izvajali taborniške programe. »S tem želimo čim širšemu krogu mladih omogočiti bivanje in izvedbo programov v naravnem okolju,« pove Szabo. Poleg Parka prijateljstva in kroškega broda bo to tretji kraj za doživljanje narave, ki ga bodo uredili v okviru projekta na slovenski strani, na Madžarskem pa bo kup aktivnosti na dveh območjih treh partnerjev.

Partnerji iz Madžarske so povedali, da imajo v okviru projekta v načrtu urejanje ekoturističnih destinacij. Obenem pa si prizadevajo, da bi gostje ob zabavi in druženju imeli pristen stik z naravo in da bi se v naravnem okolju o rastlinskem in živalskem svetu tudi kaj naučili. Tako je v projekt vključen otroški tabor z adrenalinskim parkom, pa tudi točke, kjer se obiskovalci spočijejo v mirnem okolju.

Kaj imajo v Županiji Zala

Po otvoritveni slovesnosti je v okviru projekta potekala strokovna ekskurzija po Zalski županiji. Ogledali so si gozdnato pokrajino s turističnimi točkami, kjer obiskovalcem predstavijo zgodovino svojih gozdov, gozdarstva in železnice. Na ekskurziji so partnerji iz Madžarske predstavili razstavo Zakladi Göcseja, gozd in drevesa v Lentiju, center Državne gozdne železnice v Csömöderju, Arboretum Budafa in gozd Vetyemi Osbükkös, kjer že vrsto let ni bilo večjih človeških posegov, krasi pa ga več dreves, ki v njem rastejo že več kot stoletje.

Lenti, ki so ga nekoč od blizu in daleč obiskovali zaradi sejma, postaja vse bolj zanimivo turistično središče s termami, ob katerih so pred leti uredili večje zunanje kopalnišče. Ob kampu in manjših ponudnikih nastanitvenih zmogljivosti so lani odprli še večji hotel.

Na razstavi Zakladi Göcseja, gozd in drevesa ob zgodovini kraja in gospodarjenja z gozdovi v okolici predstavljajo še druga naravna bogastva okoliške pokrajine. Pa tudi zgodovino železnice in žage, v kateri so predelovali lesno bogastvo pokrajine, ki so ga prevažali z železnico. Iz Lentija so se nekoč lahko z vlakom peljali tudi do Lendave in naprej do Čakovca in Varaždina, a so po drugi svetovni vojni železniško povezavo opustili in železniške tire odstranili.

Center Državne gozdne železnice v Csömöderju je lepo urejeno turistično središče, od koder se lahko obiskovalci s turističnim vlakom peljejo na izlete po okoliški pokrajini. Za šolarje organizirajo programe s predstavitvijo zgodovine železnice, ob železniški postaji pa so tudi prostori za pogostitev obiskovalcev in za prenočitev.

- **Jeseni bodo spet na tesnem. Nataša Gider. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 22, 1. junija 2017, str. 12**

Sto let zgradbe OŠ II Murska Sobota

Šolo je ves čas pestila prostorska stiska in ta ostaja rdeča nit – Stavbo želijo energetske obnoviti

Stavba Osnovne šole II v Cankarjevi ulici je najstarejša šolska zgradba v Murski Soboti. Ta enonadstropna zgradba z zanimivimi detajli, ki je danes spomeniško zaščiten, je vrata odprla v šolskem letu 1916/17, v njej pa so skozi čas gostovale različne šole. Najprej deška meščanska šola, potem državna meščanska šola, leta 1919 je bila v Murski Soboti ustanovljena gimnazija, ki je v teh prostorih delovala vse do selitve na novo lokacijo leta 1950. Tu je bila potem državna ljudska šola, ki je leta 1958 postala osemletka, 27 let se je imenovala OŠ Karla Destovnika Kajuha, od leta 1991 pa je to OŠ II Murska Sobota, je na slavnostni akademiji, s katero se je končalo praznovanje stoletnice šolske stavbe, spomnila ravnateljica OŠ II Suzana Fartelj.

Šolo je ves čas pestila prostorska stiska, pouk je potekal v več izmenah in na drugih lokacijah, zato je bil leta 1994 zgrajen prizidek in prenovljen stari del šole, štiri leta pozneje pa zgrajena nova telovadnica. Kmalu zatem se je šola začela pripravljati na projekt uvajanja devetletke in bila tako med šolami, ki so jo uvedle prve. S tem je bilo učilnic spet premalo, zato sta oddelka prvega razreda deset let gostovala v vrtčevskih prostorih v Prešernovi ulici, do leta 2009, ko je bil spet zgrajen prizidek. A kaže, da prostorska stiska ostaja rdeča nit. »Naslednje šolsko leto bomo spet bolj na tesnem, kajti imeli bomo oddelek več kot letos, 24 oddelkov,« napove Farteljeva. Trenutno je na šoli 440 učencev in 65 zaposlenih. Praznično leto so zaposleni, učenci in starši skupaj z lokalno skupnostjo proslavili na različne načine, tudi z dnevom odprtih vrat za starše in nekdanje učence šole. Izdali so zbornik, v katerem sta zajeta zgodovina te šole ter razvoj soboškega in prekmurskega šolstva. »Mnoga visoka priznanja, ki jih je šola dobila za svoje delo, dokazujejo, da je šola v stotih letih dobro opravljala svoje osnovno poslanstvo – vzgojo in izobraževanje mladega rodu. Danes izhajamo iz bogate tradicije dobre šole, ki je znala sprejemati izzive časa,« je povedala Farteljeva in se zahvalila vsem, ki so kakor koli prispevali k dobremu delovanju šole. Kot ravnatelj je na šoli pustil močan pečat Ludvik Nemeč, ki je to funkcijo opravljal 23 let. Na akademiji je opisal nekaj anekdot iz tistega obdobja, o svojem ravnateljstvu pa povedal, da mu je bilo »najhuje, ker niso bili vsi učenci pod eno streho, gostovali smo v prostorih ljudske univerze in na OŠ I«. Z naklonjenostjo lokalne skupnosti in pristojnih državnih institucij so potem prostorsko stisko začeli uspešno reševati. Trenutno pa, kot je povedal soboški župan Aleksander Jevšek, nastajajo načrti za energetske obnove stavbe.

Sto generacij šolarjev je dajalo tej stavbi vsebino, poleg teh so zelo pomembni tudi učitelji, ki so s svojo nesebičnostjo te vsebine prenašali na vedno nove generacije in to še vedno počnejo, »z zavedanjem, da je znanje edina valuta, edina vstopnica za življenje, ki je nikakor ne more nihče nobenemu vzeti«, je v nagovoru spomnil direktor direktorata za predšolsko vzgojo in osnovno šolstvo na ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport Gregor Mohorčič. Zbrane je pozdravila tudi vodja murskosoboške enote Zavoda za šolstvo Irena Kumer, ki je prav tako poudarila, da so zidovi pomembni, a najpomembnejši so ljudje: »Pedagoški delavci, ki ne opravljajo svojega dela samo kot poklic, ampak kot poslanstvo, taki učitelji, ki navdušujejo in navdušujejo svoje učence. Brez navdušenja pa se ne da početi nič veličastnega.«

- **Za boljše medijsko predstavitev kulture. Jože Gabor. Vestnik, Murska Sobota, leto LXIX, št. 22, 1. junija 2017, str. 19**

Hrvaško kulturno društvo Pomurje

V Petišovcih bo v soboto po zgledu sejma v Čakovcu Medžimurski sejem

Hrvaško kulturno društvo (HKD) Pomurje je v Hrvaškem domu v Lendavi predstavilo projekt z naslovom Ustvarjam za zagon KulturniK!, predstavili pa so tudi prireditve Medžimurski sejem, ki bo 3. junija v Petišovcih.

Namen projekta Ustvarjam za zagon KulturniK! je, da bi s svojimi aktivnostmi prispevali k boljši predstavitvi kulture pripadnikov hrvaške in madžarske manjšine v Sloveniji, je povedal vodja projekta Ninoslav Kutnjak. Začeli so ga uresničevati julija lani, sklenili pa ga bodo konec avgusta letos. Sofinancirata ga Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada in Republika Slovenija v vrednosti 78.000 evrov. Partnerja HKD Pomurje pri projektu sta Zveza hrvaških društev v Sloveniji in Kulturno društvo Zala György iz Pinc.

Doslej vključili 95 oseb

»Namen je razvijati ustvarjalnost in izobraziti pripadnike manjšin na področju medijev in avdiovizualne umetnosti. Z njim pa želimo prispevati tudi k večji socialni vključenosti ranljivih ciljnih skupin. Hrvaška manjšina ima zaradi neurejenega ustavnopravnega položaja premalo denarja, da bi lahko izboljšala medijsko prepoznavnost in tako prispevala k zadostnemu prenosu kulturnih dobrin,« pojasni Kutnjak. Na območjih po Sloveniji, kjer živijo pripadniki hrvaške narodnostne skupnosti (Ljubljana, Lendava, Velenje, Maribor), so organizirali delavnice in predavanja o kulturnem in projektne menedžmentu, kulturi in medijih, radiu, televiziji in digitalni umetnosti ter filmu in avdiovizualnem ohranjanju kulturne dediščine. »Do konca avgusta bomo izvedli še vsebinski sklop o literaturi in založništvu. V program aktivnosti smo doslej vključili 95 oseb iz ranljivih ciljnih skupin. Predvideno je bilo vsaj sedemdeset. V okviru projekta je en zaposlen.«

Hrvaški dom želijo širiti

Predsednik HKD Pomurje Djanino Kutnjak je predstavil še Medžimurski sejem, ki ga bodo organizirali v soboto, 3. junija, po zgledu sejma v Čakovcu, ki ga radi obiščejo tudi Pomurci. Začel se bo ob 12. uri pri baru Lero v Petišovcih z živo kuhinjo s ponudbo tradicionalnih jedi, lokalnih vin ter lendavskega brizganca. Na stojnicah bodo ponujali domače dobrote in izdelke ljudskih obrtnikov. V kulturnem programu bodo ob 16. uri nastopili medžimurski tamburaši – TS Tambura in tamburaši Hrvaškega kulturnega društva Pomurje. Pripravili pa bodo tudi razstavo starodobnih traktorjev in avtomobilov, katerih lastniki so člani Oldtimer kluba Međimurje Čakovec. Pokrovitelj prireditve bo Medžimurska županija.

Sejem bo pilotski projekt aktivnosti in dodatne vsebine na področju turizma in kulture, ki jih želijo izvajati v prihodnje. Za to se bodo tudi prijavili na mednarodni razpis za pridobitev denarja, s katerim bi razširili Hrvaški dom z ureditvijo sosednjih prostorov za Hrvaški kulturno-turistični center. »S tem bi še okrepili naše prizadevanje, da smo most med Pomurjem in Medžimurjem. V teh prostorih bi tudi imeli za dve leti zaposlenega nekoga, ki bi organiziral aktivnosti, ki jih sedaj opravljamo prostovoljno člani društva. Projekt pripravljamo s partnerji iz Pomurja in Medžimurja,« še pojasni predsednik HKD Pomurje.

Mladina

- Brisanje imen z domobraskih spomenikov : sodišče odredilo izbris imena z domobraskega spomenika /Peter Petrovčič. – št. 22, 02.06.2017, str. 10
- Vrhnika : ekološka zaplankanost politike (ne samo nje) /Janko Lorenci. – št. 22, 02.06.2017, str. 17
- »Slovenija potrebuje predsednika, ki bo spregovoril v ključnih trenutkih in bo v takšnih trenutkih tudi kaj povedal« : Marjan Šarec : kandidat za predsednika republike /Jure Trampuš. – št. 22, 02.06.2017, str. 31-35
- Naredite mi to deželo spet rusko! : kako Trump impersonira Putina – in zakaj s tem žre vaše življenje Marcel Štefančič jr. – št. 22, 02.06. 2017, str. 36-39
- Angela Merkel ima dovolj : se končuje obdobje, ko so ZDA vodile svet, Evropa pa jim je sledila? /Marjan Horvat. – št. 22, 02.06.2017, str. 40
- Uporni Bernie : Bernie Sanders je med predvolilno kampanjo navdušil mladino, zdaj pa nasprotuje Donaldu Trumpu – in sviri demokrate, naj se ruski tematiki ne posvečajo preveč vztrajno / Mathieu von Rohr. – št.22, 02.06.2017, str. 42-43
- »Vlada z branjenjem Thompsona igra na pritlehna čustva skrajnega dela volilnega telesa« : dr. Tvrtno Jakovina, hrvaški zgodovinar /Marjan Horvat. – št. 22, 02.06.2017, str. – str. 44-47

Reporter

- Proti turškemu vrtcu in šoli /Nenad Glucks. – št. 23, 05.06.2017, str. 42-43
- Igor Vojtic: »Robert Waltr se gre biznis s holokavstom« /Nenad Glucks. – št. 23, 05.06.2017, str. 44-45

Periodične publikacije – kazala

- **Acta geographica Slovenica, Vol 57, No 1 (2017)**
SPECIAL ISSUE (Geographical Names)

<https://ojs.zrc-sazu.si/ags/issue/view/418/showToc>

- **Acta geographica Slovenica, Vol 57, No 2 (2017)**
WITH SPECIAL ISSUE (Terraced landscapes)

<https://ojs.zrc-sazu.si/ags/issue/view/341/showToc>

- **Nationalities Papers, The Journal of Nationalism and Ethnicity, Volume 45, Issue 2, 2017**
Special Section: Perspectives on Russian Nationalism

<http://www.tandfonline.com/toc/cnap20/45/2?nav=toClist>

- **Canadian Journal of Political Science/Revue canadienne de science politique, Volume 50 - Issue 01 - marec 2017**

<https://www.cambridge.org/core/journals/canadian-journal-of-political-science-revue-canadienne-de-science-politique/latest-issue>